

Zuzana Zurbolová
Szeret, nem szeret, 2018–19, akril, spray,
vásznon, 190 x 230 cm

Cserevka Edit
The Pieces Broke And
The People Wanted
More, 2019, akril,
vásznon, 180 x 150 cm

tudattalan belső késztetéseinek engedő és a művét magabiztosan kontroll alatt tartó alkotó kettőssége határozza meg. Növekedés versus szabályozottság. A kertész is így jár el: a természetesen kibontakozó, burjánzó életformákat strukturálja, saját koncepciói szerint visszametszi, hierarchiát alakít ki - vagyis komponál. Az alkotófolyamat során az akarat metszőollója a szerves anyagok asszociációját keltő festékekbe vág. A festő narratívát kényszeríti az anyagra. A kép elkészülésének szűk időbelisége, alakulásának krónikája kerül rögzítésre. Amit látunk, az a felülírt kontinuitás és az egymást fékező közlések egy körülhatárolt terepen. A festmény és a gondozott kert analógiáját elfogadva érhetővé válik a kiállítás címválasztása is, mely egyben utalás Octave Mirbeau *Kínok kertje* című regényére. A kiállítók felfogásában ugyanis az alkotó által teremtett mű - az ápolt kerthez hasonlóan - egyfajta mindenki által megtapasztalható, végtelen vitalitás emberi léptékű darabkája. A kérdés, hogy milyen egyetemes igazságok kényszeríthetők ki az anyagot ért mikrotraumák által, melyeket épp a művész óvó gesztusai gerjesztettek.

BEZSENYI BALÁZS

„Ha nem találkozunk többé
ebben az életben, érezni
akarom a hiányodat.”*

Hűlt hely – Forenzikus esztétika
Barakonyi Szabolcs kiállítása

B24 Galéria, Debrecen

2019. október 29 – november 30.**

Deák Erika Galéria, Budapest

2019. november 5 – november 30.***

„Hazugság minden. Minden, amit látunk és hallunk. Ránk zúdítják a hazugságot. Csak jönnek sorba, egyik a másik után. Dobozba zártak. Mozgó dobozba. Vagy meghalsz, vagy velük hazudsz. Az ember csak egy dolgot tehet. Keres valamit, ami az övé, és épít magának egy szigetet. Ha nem találkozunk többé ebben az életben, érezni akarom a hiányodat. Elég egyetlen pillantásod és tiéd az életem.” TERRENCE MALICK *Az örület határán* (1998) című filmjében Welsh százados fogalmaz ekként egy olyan könyvből¹ készült történetben, amelynek szerzője JAMES JONES, már 1953-ban, egy másik sikerfilm, a *Most és mindörökké* könyvelőművének² írójaként hírnevéssé vált.

Ezen a *Hűlt helyen* vajon hogyan kerülhet el, hogy hazugság legyen minden? Adott az, amit egy művész lát és hall, akire a világ rázúdítja a hazugságait: csak jön egyik a másik után, miközben a jelen kiállítás befogadója - egy dobozba zárva - szembesül azzal, hiába a halál, vagy éppen az esetleges életben maradás, mindeztől függetlenül csak egyet tehet itt a kiállítótérben, hogy keres valamit és épít magának egy szigetet...

Tehát itt vagyunk ebben a térben, ahol régebben, amikor esetleg valódi bűnügyi helyszín lett volna, összeálltunk volna mint a lovak hidegben. Ma késő délután, itt bizony önhatalmú erővel bíró művészek állnak szemben a kirendelő határozattal elbarikádózott rendőrökkel: a bátortalan érdeklődők most együtt töltik be ezt a városi teret, az azt társadalmi

¹ JAMES JONES: *The Thin Red Line*, Charles Scribner's Sons, 1962

² JAMES JONES: *From Here to Eternity*, Charles Scribner's Sons, 1951

* A B24 Galéria kiállításának megnyitóján elhangzott szöveg szerkesztett változata.

** <http://deakerikagaléria.hu/index.php/kiallitasok/kiallitas-2019/item/143>

*** <http://www.b24galéria.hu/>

élettel megtölteni képes személyiségekkel! Nincsenek itt viták vagy küzdelmek és magukban hordott feszültségek sem: pusztán csak fegyverbarátságok. Másnak nincs is értelme...

Ennek a városnak a szülőttei nálamnál, egy bács-kiskuni származású, elfajzott fővárosi gyereknel jobban tudják, hogy mit jelent a levágott tarlón, egy fiatal fiú csípőre tett karja, amivel a horizontot próbálja befogni az égen köröző varjakkal együtt, miközben éppen a néző szeme láttára válik egyértelművé, hogy a kaszálás és a bálázás nélkül éppen az marad a madarak önhatalmú szabadságának terepe, amit egy szépen felsrófolt nádban el lehet rejtetni!

A *Debrecen* című képen befoghatatlan az a horizont, aminek megtekintése során csípőre tette a kezét 1988-ban az a fiú, akit SZILÁGYI LENKE bekomponált, viszont az itt, a kiállítótérben látható kukoricás áthatolhatatlan jellegét BARAKONYI SZABOLCS éppen azzal satírozza alá, hogy a rendőr kollégák a kék betűs POLICE fogalommal ellátott fehér szalagot a művész által belátható képmezőben tudták vagy éppen akarták elhelyezni. A végtelenné duzzasztott

rengeteg éppen olyan mérhetetlenné válik, ahogy a *Négyszögletű Kerek Erdő* című LÁZÁR ERVIN mesében: a világ határai mindeneken túl terjesztődnek. Hiába lóghatunk ki a valóságba, ahogy Mikkamakkának, úgy számunkra is egyértelmű, hogy „az a Szomorúság! Ott volt mögöttünk. De már oszladozott, foszladozott, sápadzott, halványodott. Eloszlott lasacska, mint a kód.” Barakonyi képeiben vajon mi oszladozott, foszladozott és miként is halványodott az, amit esetleg éppen satírozni kellene? URBÁN TAMÁS fájdalommal teli örökségét egy rendőr úgy is interpretálhatná, ahogy a már említett filmben, Quintard tábornok megfogalmazza: „Maga nem tudja milyen kimaradni az előléptetésből, maga még fiatal, nemrég végzett az akadémián és máris megkapta a háborúját. Én tizenöt évig vártam és ez az első háborúm.” Sajnos Urbánnak a *Magyar Rendőr* számára való mindennapi jelenvalóságát, állandó készenlétét senki sem hálálta meg, hiszen tevékenysége olyannyira unikális volt, hogy feltehetően még művésztársai sem tudták, vagy talán nem is kívánták megfeleltetni, összehasonlítani mással. Szinguláris tevékenysége olyan önálló munkaként tűnik fel máig, amelyet végre van mihez hasonlítani! Barakonyi szintén a „mindenséggel kezdte mérni magát” a 24-72 órás rendszer szemléletes rendszerében, ám ez egyre kilátástalanabbá válhat, ahogy telnek a hetek, hónapok, s az évek lassan megtapasztják a kíváncsiságot, vagy éppen komposztálják a tenni akarást a mindennapi verkvél. Mégis, a frissen vágott bajusz alatt meghúzódó mosollyal képes volt felülírni a könnyen felfuttatható, filagóriákká terebélyesedő elvárásokat. Egyik első találkozásunk alkalmával egy volt kollégámat mutattam be neki, egy bűnügyi technikust, aki a tiszthelyettesi rendfokozatok között lajtorjás erő kifejtéssel haladt előre, annak biztos elfogadásával, hogy sohase se fog a rendőrök számára lehetséges felsőfokú képzések egyikeére sem bejutni. Hiába tanítottam jól képzett és még jobb kapcsolatokkal rendelkező rendőröket, tudtam: őt nem leszek képes beemelni, mivel fiatalokora óta annyira ösztönösen lépett ki a formális elvárások elől. A több, mint húsz éve bűnügyi célú fotókat készítő, majd azokat a központi ügyfeldolgozó rendszerbe feltöltő és bűnjeljegyzéket készítő technikus megilletődött tisztelettel fordult ebben a helyzetben Barakonyi Szabolcs felé. Kissé nehezen kivehető, idegességet jelző artikulációval osztott meg rögtön olyan tényeket, amelyek számomra, több évnyi közös munka után, meglepetésnek számítottak.

Barakonyi Szabolcs
Hűlt hely, 2019, B24 Galéria, Debrecen © Fotó: Schmuth Csongor

Szinte megrészegültem rendőrbarátom líraiságától, akivel nap-nap után, vagy éppen hónapról-hónapra egy összefolyó körül, a fémrácsok előtt fújtam a kávémat vagy szívtam a füstszűrős cigarettámat. Ő pedig kihangsúlyozta az analóg alapanyag kiemelt jelentőségű használatát, amire Szabolcs szinte gépiesen bólintott. Csábító lenne ezt azzal letudni, hogy tisztában van a saját képességeivel, munkája során már évekkel korábban feltérképezte a tehetsége határait, s ezért nem kívánt érdeklődést mutatni egy bűnügyi technikus művészi célú munkája iránt.

Én, aki a nyelvvel bírözva kizárólag a szavakat felhasználva tudok figyelni másokra, illetve rákapcsolódni bárkinek a tudására, úgy kötöttem mindezt össze, hogy egyértelművé vált számomra: a nyelv és a vizualitás valójában külön valóságokat jelentenek. Egyértelmű, hogy Szabolcs nem figyelmen kívül hagyta a képalkotás iránt olthatatlan vágygal bíró bűnügyi technikust, nem annak szakmai értékelésére nem kívánt időt vesztegetni, hanem magában hordozva gondolta ugyanazt, mint bármely némaságba burkolózó, tökök nyomozó, aki tisztában van azzal, hogy a tettek beszélnek, a fényt kapó események számítanak, szemben ezek láthatatlan, szételemezett, összeinterpretált elmondhatóságával, amelyeket viszont én magam szoktam volt képviselni, sajnos éppen most is...

Barakonyi Szabolcs akkor tud reagálni egy ilyen helyzetben, ha lát olyan szakembereket, akik hozzá hasonló módon kimennek az adott helyszínre, komponálnak a beláthatatlan időjárásban, s szakmai örömet találnak mindebben, ahelyett, hogy a központi ügyelet által kiadott fogalmaknak és szavaknak engedelmességgel közelítenének az adott kérdéshez.

Megismerkedésünk után, éppen erre a kiállításra készülve, átküldtem neki néhány fotót, amelyet akkor készítettem, amikor eldugott ipari telepeken létrejött informális lakóközösségeket jártunk be kerületi járőrökkel a fővárosban. Szabolcs szinte rögtön azzal foglalkozott, amihez a legjobban ért: nem véleményt formált a hajléktalanság rendészeti megközelítéséről, mint mások, hanem az elé kerülő fotók szakmai szempontból kezelhető előnyös és hátrányos szempontjait akarta felvázolni, ezekről önkéntelen szívélyességgel képes volt beszámolni bárkinek, de leginkább azoknak, akikkel együtt dolgozott. Úgy hiszem,

hogy ez a szakmai szem határozza meg a megismerését, így téve önértékké saját tevékenységét, ami egyébiránt csak a legelhivatottabb nyomozók sajátja.

A kukoricás mellett a kamra és a belsőszoba, mint helyiségek, olyan úgymond összefércelt *panoramafotók*, amelyek nem attól válnak érvényessé, mert a képkészítő szeme felismeri a nyomor állítólag semmivel sem összehasonlítható formáját. Először húsz éves kiscsikóként mentem életvédelmissekkel együtt bűnügyi helyszínekre. Fontos tanulságul szolgált, hogy egy áldozattal terhes helyszínre miért nem kell sietni. Ezek az okok, az út közben vásárolt energiatalok és péksütemények miatt egyszerű axiómákként sorjáznak a fejemben azóta is:

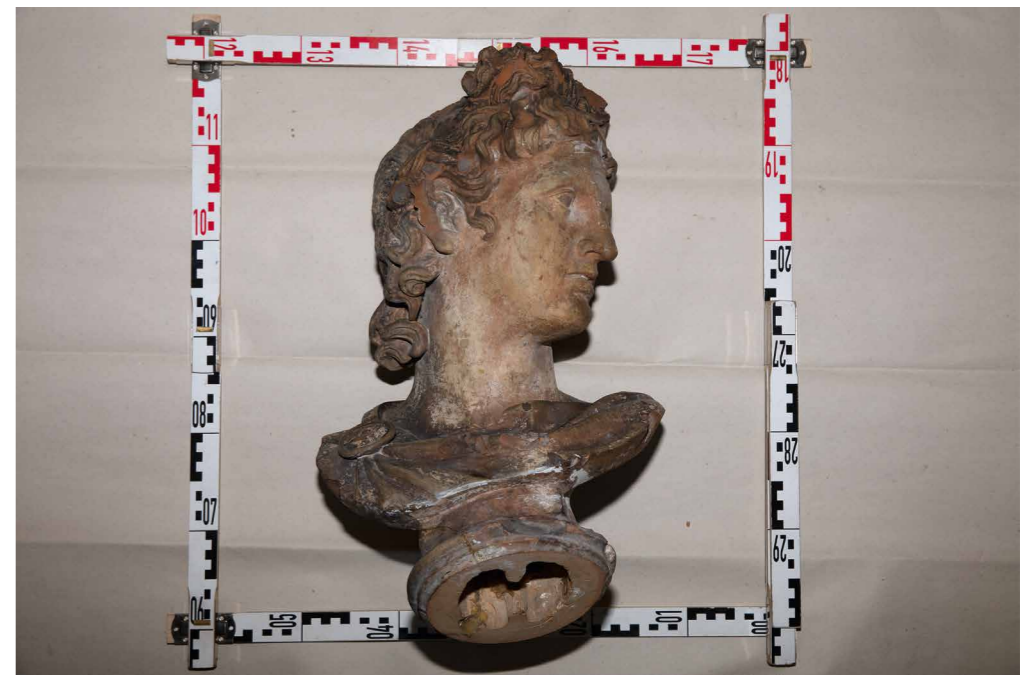
Ha megölték, akkor ott van a helyszínen az áldozat, így nem fog elmászni.

Ha megszárták, de még nem hunyt el, akkor úgyszólván kórházban kezelik, így sehogyan sem fogják elengedni.

Ha pedig megtámadták, de ezt túlélve elmenekült, akkor a helyszínen biztosan senkit sem fog zavarni munka közben.

A három típusból akár egynek is az alapsabb vizsgálata értelmezhetővé teszi, hogy miért is fontos órákkal korábban megállni üdítőért és ételért, hiszen azt követően a nyomozó és a bűnügyi technikus kollégának már egyáltalán nem lesz lehetőségük semmilyen nyugalmi helyzet kiélésére. Az említett idősebb rendőrtiszt úgy vélte, hogy a helyszíni szemle elsődleges információin túl, a nyomozóknak a helyszínre vagy más ehhez közeli helyekre való időszakos visszatérése lehetőséget ad a sajátos *mikrokozmosz* megismerhetőségére. Ez az öreg nyomozó bármilyen személy vagy család esetében egyértelműnek vélte, hogy nem pusztán a lakásba kell követni a tanút, a sértettet vagy éppen a potenciális gyanúsítottat, hiszen beszélgetni bárhol lehet, hanem körbenézve abból a környezetből, kontextusból kiindulva kell *információt* szerezni, amelyben az adott személyek működnek.

A döngölt padlójú csirkeól, a szobakonyha, a világítás bekötésének illegalitása, az ott elhelyezett ruhák megoszlása a család tagjai között mind arról beszélnek, hogy milyen különbségeket és kapcsolatokat lehet feltárni a valóság megéléséből szavak nélkül. Ezekből a megfontolásokból jól látható, hogy Barakonyi Szabolcs érzékenysége nem egy-egy ügy brutalitása miatt válik fontossá, hanem a *vizuális kódok* olvasása,

Barakonyi Szabolcs
Hűlt hely 8002, 2018

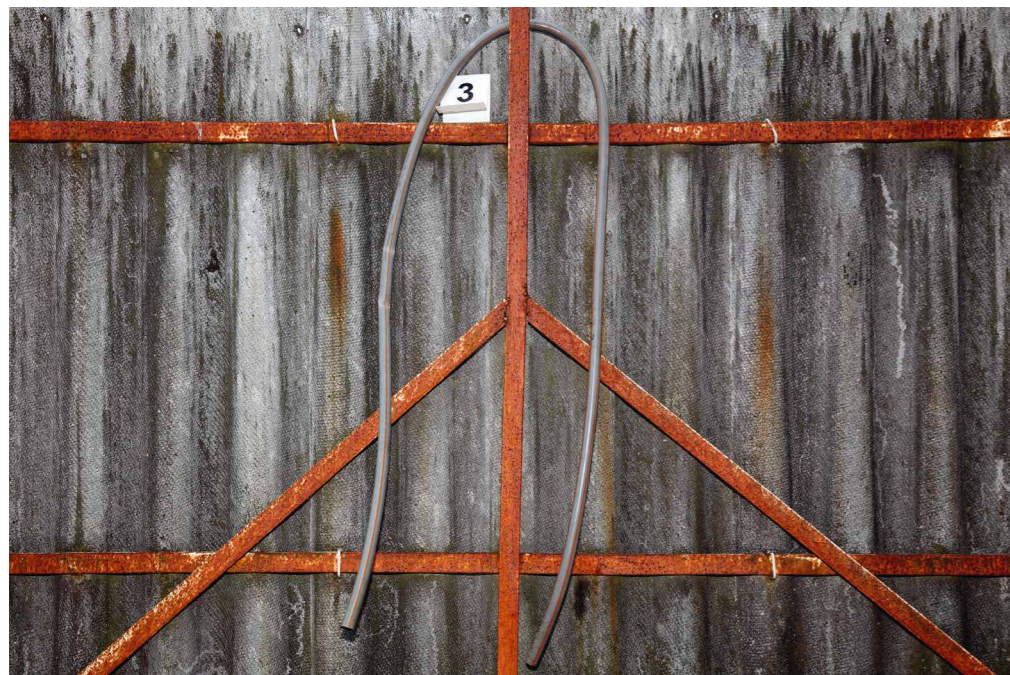
a helyszínek néma interpretációja miatt. Az egy-egy tanúval, sértettel vagy éppen károsulttal való beszélgetés nem pusztán a beszélgető-partner véleményét, tapasztalatát sugallja, hanem ennek során - vizuális kódokat használva és értelmezve - olyan hatalmat, erőszakot, vágyakat kifejező gócpontokat lehet kitapintani a fotókon, amelyek a *kriminális* tettek alapjait szolgálják.

Sosem fogom elfelejteni az első alkalmat, amikor sértettél voltam: hogy milyen túlhangsúlyozott jelentőséget tulajdonítottak a vezetők az első szimpatikus személynek. Innen nézve egyértelmű, hogy az itt szereplő képeken a tárgyi világ látványelemei, valamint a bűnügyi helyszínek dekoratív személyei konvergál(ná)nak a befogadó bűnügyi fotók iránti érdeklődéséhez. Mégis most, itt - néhány alig számottevő *ansnitt* jellegű fotótól eltekintve - egy emberek nélküli világba csöppenünk.

Arab számokkal megvastagítva feketéllenek a fehér műanyagon vagy éppen a szürkés, hideg fémen a *bűnjelszámok*, amelyek egy-egy helyszínen a tárgyi

Barakonyi Szabolcs
Hűlt hely 8177, 2019

Barakonyi Szabolcs
Hűlt hely 8954, 2017

bizonyítási eszközök közvetlen közelében láthatóak. Kicentizett, fekete és fehér mérőszalagdarabok állnak mereven egy-egy nyom mellett, amelyek jelentőségét a decimális rendszerből származtatott eszközök táplálják. A tanksapkától a műanyag nyelű késen át egészen a gumicsőig olyan részletgazdag ábrázolásokat, nem öncélú képeket kapunk, amelyek a befogadó számára kérdésessé teszik az addig ismert elsődleges funkciókat, s kitérítik a *másodlagos lehetőségek* világát.

A panorámafotók megtekintése után a kisebb, zártabb világú képekkel együtt, vajon nem egy zsiliprendszeren keresztül szippantódunk be, ahol a kis, szűk helyek nélkül, egy-egy eszköz részletes bemutatásával valójában egy *archívumba* kerülünk? A harmadik, egyben a fő tengelyt újra átszelő másik szélső térben, a rámozott motívumokkal nem *műtárggyá* avanszálódnak-e a bűnügyi képek?

Barakonyi Szabolcs a panorámák zavarba ejtő szétfutása után *bűnjelkamrává* transzformálja a befogadó megismerési lehetőségeit, hiszen lassan, de

Barakonyi Szabolcs
Hűlt hely 9646, 2017

biztosan összeérnek az egymást közvetlen közélről determináló fotók. Az objektívbe zárt valóságsegmensek között több esetben feltűnnek az ajtók, az átjárók fémcsapjai, szerkezetkész formái, amelyek átengedhetnek a befogadót a nyomasztó helyszíni megtekintésből egy új, talán gazdagabb levegőjű helyszínre. Ezek a jövőt szimbolizáló, de mégis ajtózsánérokban megmutató lehetőségek azonban egyértelműen illuzórikusak, így a kriminális lehetőségek esélytelenségének köszönhetően még elgyötörtebbé tudnak válni a bűnügyi helyszínek, vagyis a tapétavággóval körbehúzott valóságok. A befogadót betérítő panorámák mellett az apró, keretbe foglalt, egymásba érő személyi igazolványt jelképező részletek egyidejűsége miatt mondhatta Barakonyi Szabolcs, hogy „olyan az ajánlott útvonal, hogy nem tudod befejezni, ezért vissza kell menned.”

A megismerés határát FRIEDRICH DÜRRENMATT *Az ígéret* (1957) című, a modern anti-detektívregényében³ dr. H. úgy határozta meg, hogy: „az emberek azt remélik, legalább a rendőrség érti a dolgát, és rendbe szedi a világot; mondhatom, nyomorult dolog, amikor már csak ebben lehet bízni.” Az íróval perlekedő főhős, a zürichi kantoni rendőrség egykori parancsnoka nem kegyelmez: a véletlenek hiányát, az elmesélt narratívákban elkerülhetetlenül megmutatókozó szükségszerűséget ostorozza, ami kimossa a helyzeti tényezőket, az esetlegességet. Hiába szúrja a történetben ezek elé: „a felmérhetetlennek túl nagy a szerepe”, hiszen a valószínűségekkel való munka éppen azt az úgynevezett embert zárja ki, aki a statisztika alapján az általánosra adna példát, miközben az itt szereplő fotók, önálló valószínűségeikkel, sajátos hiátusokkal működnek. Dürrenmatt úgy érvel, ahogy felépül ez a kiállítás: „kriminalisztikai eszközeink fogyatékosak, és mennél inkább fejlesztjük őket, annál fogyatékosabbakká válnak a lényeg tekintetében.”

Barakonyi Szabolcs képeinek strukturálásával lehetővé teszi, hogy a *Hetedik* (1995) című filmben BRAD PITT által megformált fiatal rendőrtiszt (Mills) szellemeskedő replikáiként értelmezzük tevékenységét: a hitelteli változtatásra való képesség megélését egy megöregedett és kiegészített, képzett zsaruval (Somerset - MORGAN FREEMAN) szemben:

³ FRIEDRICH DÜRRENMATT: *Az ígéret. A bűnügyi regény rekviemje. Bűnügyi regény*; ford. Fáy Árpád; Európa, Budapest, 1960

„MILLS: Tudod, folyton nyöszörögsz, és tömőd a fejem ezzel az ízével. Ha ezzel fel akarsz készíteni a neheze, köszönöm...”

SOMERSET: De te hős akarsz lenni, igaz? Az igazság bajnoka? Csakhogy az embereknek nem az kell. Ők beérik a sajtburgerrel, a lottóval, a tévével...

MILLS: Mitől váltál ilyené? Érdekel...

SOMERSET: Hát... Nem egyetlen dolog tett ilyené...

MILLS: Ki veled?

SOMERSET: Azt hiszem nem tudok olyan helyen élni, ahol a közönyt elfogadják, sőt úgy értékelik, mintha erény volna...

MILLS: Te se vagy más, te se vagy jobb...

SOMERSET: Ezt nem is mondtam, nem is vagyok más, én együtt érzek, én mélyen együtt érzek velük. A közöny, az is megoldás. Persze! Könnyebb elringatni magunkat a drogokkal, mint szembenézni az élettel. Könnyebb ellopni valamit, mint megdolgozni érte. Könnyebb verni a gyereket, mint felnevelni. A szeretet, a munka erőfeszítéssel jár.

MILLS: Csakhogy itt elmebetegekről van szó, igen, meg örültekről... sorozatgyilkosokról.

SOMERSET: Nem... nem... nem... várj... várj... itt a mindennapi... a hétköznapi életéről van szó... nem... nem engedheted meg, hogy ennyire naiv légy...

Sajnos mi sem engedhetjük meg magunknak azt a könnyelműséget, hogy így - újra és újraboncolva saját figyelmünket - végigbotorkáljunk a három helyiségben, hiszen láthatóvá kell válnia annak, hogy akkor tudunk előbbre jutni, elfogadni időlegesen egy-egy értelmezést, ha „hagyjuk a csudába ezt a tökéletességet”, s visszatérünk inkább a dolgokhoz, a valósághoz.

Barakonyi Szabolcs rendőrök között él, kel, pilled el, iszik kávé, szív cigarettát, eszik, illetve a továbbiakban is kér és kap, illetve ad és vár nap nap után, ezért úgy tűnik, mintha: „osztályismétlő diák módjára örökösen csak stílusgyakorlatokat” ismételtetne. Pedig rendőrré alakult át, hiába is maszkírozza kutatónak magát, mert - és ezt tapasztalatból mondom - nem lehet távolságtartóan együtt kelni és feküdni azokkal az emberekkel, akiknek az élete, ténylegesen a munkájuk. Rászorul a helyzet csavaros kupakja a kérdéses művész magánéletére is, hiszen egy este, a pult mellett is eszébe villan, miként gondolkodik, milyen kényszerrel és elfojtásokkal küzd meg egy nyomozó egy-egy 24 órás műszak alatt, vagy éppen azt követően egy bűnügyi technikus.

AL PACINO, a *Szerelem tengere* (1989) című

Barakonyi Szabolcs
Hűlt hely 0449, 2015

film főhőseként egy sorozatgyilkos után nyomoz: a siker érdekében különféle gyanúsak látszó nőkkal ismerkedik meg, mígnem az egyikbe beleszeretve kiderül a nő számára, hogy az új férfi nem volt képes elárulni, hogy zsaru. Al Pacino persze megpróbálja kivágni magát ELLEN BARKIN előtt: „És akkor mi van? Rosszul érint mi? Ez már túl sok neked, igaz? Úgy értem, ilyen kis nyikhajokat beengedsz ide, de, hogy én zsaru vagyok, az túl sok neked, ugye? Hadd mondjak neked valamit erről. (felmutatja a jelvényét - B.T.) Az összes bevót idebenn az ékszereikkel meg a bundáikkal kirabolják, megtámadják és egyszer csak én leszek az apukájuk, érted? Adódjon csak bármilyen gubanc, én leszek mindenki apukája!”

A három helyiség, valójában három világ, három alkotóeleme egy kihajtható triptichonnak, amelynek a vizualitása, az egymáshoz való kapcsolódása - kényszerűen - másodlagos jelentéseket is feltételez, hiszen: adódjon csak bármilyen gubanc, itt most Szabolcs lesz mindenki apukája!

Bűnügyi tematikájú fotókat készített, amelyek önmagukban nem összeilleszthetőek egy büntetőeljárás lego darabjaiként. Megbékélhetünk-e azzal, hogy csak töredékes versrészletekként recitálhatóak ezek a részletek? Vajon több ügyet magában foglaló, egyetemes magyarázatot produkálhatnak ezek a képek? A bűnügyi fotók jelentőségét túlhangsúlyozó megismerés eltorzítja az egyes alkotásokat, vagy éppen a különálló képek esztétikuma teszi felismerhetlenné őket, ezért kénytelen-kelletlen összeolvassuk a befogadók összes fotóját, az egymásba érő személyi igazolványú emberek valóságát.

Az örület határán című alkotással kezdtem, Welsh százados közlegényének címzett mondataival: „Keres valamit, ami az övé, és épít magának egy szigetet.” A keretes szerkezet érdekében egy szintén innen származó idézettel zárom, amikor Welsh, talán nem is kell ezt külön hangsúlyozni, kellően elvakult földhöz ragadtságában már Witt közlegényt sem tudja bátorítani: „Sajnálom magát fiam. Igen, egy kicsit. Megöli ez a hadsereg. Ha volna esze, mentené a bőrét. Másokért nem tehet semmit. Olyan ez, mint egy égő ház, ahonnan nincs kit kimenteni. Mit gondolsz, mit számít, amit egymaga csinál ebben a tébolyban? Ha meghal, semmiért adja az életét? Nincs másik világ, ahol majd minden jó lesz. Csak ez a világ van. Ez a sziget.”

Ez a *Hűlt hely* vajon nem egy sziget? Úgy látszik, nem muszáj elzárkózni egy szigetre, mivel éppen az egyetlen metafizikai szempontból értelmezhető *Hűlt helynek* az elfogadása önkéntelenül is csak ezt képes lehetővé tenni...